

М. Є. Хоружий,
 слухач магістратури кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування,
 Національний університет охорони здоров'я України імені П. А. Шупика
 ORCID ID: 0000-0001-5985-0737

З. В. Гбур,
 д. держ. упр., професор,
 професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування,
 Національний університет охорони здоров'я України імені П. А. Шупика
 ORCID ID: 0000-0003-4536-2438

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.13—14.103

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ

М. Khoruzhyi,
 Master's student of the Department of Healthcare Management and Public Administration,
 Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv, Ukraine
 Z. Hbur,
 Doctor of Sciences in Public Administration,
 Professor of the Department of Healthcare Management and Public Administration,
 Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv, Ukraine

SOCIAL PROTECTION OF CIVIL SERVANTS

Статтю присвячено аналізу рівня нормативно-правового забезпечення соціального захисту державних службовців, комплексу заходів, необхідних для вирішення соціальних питань для даної категорії громадян на державному рівні. У статті проаналізовано особливості форм соціального захисту державних службовців в Україні. Вказано специфіку норм законодавства у зазначеній галузі. Розкрито наукові підходи до особливостей предмета наукового дослідження. Підкреслюється, що формами соціального захисту державних службовців соціально-побутової спрямованості є: надання безвідсоткових позик на будівництво житла або придбання квартири чи індивідуальних будинків; надання матеріальної підтримки працівникам у вирішенні соціально-побутових проблем. Зазначається, що формою соціального захисту державних службовців пенсійного спрямування є пенсія державних службовців, яка нараховується на особливих умовах. Особливість пенсійного забезпечення державних службовців зумовлена тим, що воно здійснюється відповідно до чинного законодавства в загальному порядку українського Закону "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування". Зазначається, що соціальний захист державних службовців нині здійснюється за чотирма напрямками: матеріальний, соціальний, охорона здоров'я, відпочинок та вихід на пенсію. Специфіка цих сфер зумовлена тим, що низка форм соціального захисту поширюється лише на державних службовців і не є характерною для інших категорій працюючих громадян. Водночас зазначається, що за останні роки соціальний захист державних службовців багато в чому прирівнюється до соціального захисту інших категорій працівників. Реалізація окремих напрямів захисту соціального характеру цієї категорії громадян відбувається за допомогою конкретних видів соціального захисту, які передбачені чинним законодавством у різних формах. Окрім аналізованих, усі гарантії державних службовців, що належать усім громадянам нашої держави, поширюються на державних службовців.

The article is devoted to the analysis of the level of normative and legal provision of social protection of civil servants, a set of measures necessary to address social issues for this category of citizens at the state level. The article analyzes the features of forms of social protection of civil servants in Ukraine. The specifics of the legislation in this area are indicated. Scientific approaches to the peculiarities of the subject of scientific research are revealed. It is emphasized that the forms of social protection of civil servants of social and domestic orientation are: the provision of interest-free loans for housing construction or the purchase of apartments or individual houses; providing material support to employees in solving social problems. It is noted that the form of social protection of civil servants of the pension direction is the pension of civil servants, which is accrued on special terms. The peculiarity of the pension provision of civil servants is due to the fact that it is carried out in accordance with current legislation in the general order of the Ukrainian Law "On Compulsory State Pension Insurance". It is noted that social protection of civil servants is currently provided in four areas: material, social, health care, recreation and retirement. The specificity of these areas is due to the fact that a number of forms of social protection apply only to civil servants and are not typical for other categories of working citizens. At the same time, it is noted that in recent years the social protection of civil servants is largely equated to the social protection of other categories of workers. The implementation of certain areas of social protection of this category of citizens is through specific types of social protection, which are provided by current legislation in various forms. In addition to the analyzed, all guarantees of civil servants, which belong to all citizens of our state, apply to civil servants.

Ключові слова: соціальний захист, державні службовці, державна служба, соціальне законодавство, соціальне забезпечення.

Key words: social protection, civil servants, civil service, social legislation, social security.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Державний авторитет та соціальний статус державних службовців повинні бути досить високими через суттєвість ролі впливу даної категорії працівників на соціальні процеси в країні. З цією метою держава створює необхідні умови, вживає низку організаційних, правових, соціальних та економічних заходів та вибудовує систему, що забезпечує державним службовцям високий рівень мотивації та захисту з метою залучення та утримання найкращих кваліфікованих робітників для формування професійної кадрової бази державних органів. Доля демократичних реформ та закріплення їх соціальної складової тісно пов'язані з розвитком державної служби, оскільки на цій основі держава може забезпечити економічний та соціальний добробут усього населення. Для успішного вирішення такого роду проблем необхідні висококваліфіковані державні службовці, політично нейтральні, юридично та соціально захищені, що діють, захищаючи інтереси людей, є неупередженими, чесними, відкритими, здатними ефективно спілкуватися і використовувати інформацію та ефективно використовувати. Існуючий нині розрив у рівні життя підприємців та працівників у комерційних структурах, з одного боку, та більшості державних службовців, з іншого боку, став основною прогалиною захисту державних службовців, тому дана тема потребує ґрунтовного вивчення та суттєвого доопрацювання [1].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Питання визначення характеристик державних службовців як об'єктів соціального захисту має велике значення для вивчення соціального захисту. Питання щодо визначення специфіки правового регулювання праці та соціального захисту державних службовців свого часу були предметом досліджень В. С. Андрєєва, С.С. Алексєєва, В.Б. Авер'янова, М.Г. Александрова, О.М. Бандурки, О.Т. Барабаша, Б.К. Бегичева, Н.Б. Болотіної, П.А. Бущенко, Б.К. Венедиктов, В.І. Ярошенко та інші вчені.

Тема державної служби в Україні, її проходження посадовими особами, аспекти її організації та функціонування постійно обговорюються вченими та практиками (В.Б. Авер'янов, А.П. Гетьман, Г.О. Барабаш, Н.Б. Болотіна, Є.М. Борщук, Н.М. Вапнярчук, Н.Ф. Добрева, М.І. Іншин, І.І. Колосовська, Т.К. Корецька, М.Б. Ріппа, Б.І. Сташків, Н.П. Топішко, О.М. Ярошенко та ін.). Вчені з'ясували сутність та зміст державної служби, правовий статус державних службовців, предмет та спосіб правового регулювання відносин у цій галузі та його засоби. У 2015 році законодавець прийняв нову редакцію Закону України "Про державну службу". Це підкреслює важливість державної служби та державних службовців як основи для підвищення ефективності державного управління в Україні. Слід зазначити, що пи-

тання правового статусу державних службовців, сучасних форм та методів їх діяльності, ефективного управління персоналом установ державної служби, в тому числі забезпечення належного соціального захисту, є надзвичайно важливими для ефективності державного управління, оскільки статус державних службовців на даний момент є недостатньо забезпеченим, недостатня розробленість правового положення державних службовців викликають у деяких працівників невпевненість у законності, доцільності та раціональності своїх дій, що призводить до соціальної та професійної апатії [2, с. 359]. Питання соціального захисту державних службовців останнім часом набуває особливої актуальності у міру погіршення соціально-економічної ситуації в країні. Соціальний захист цієї соціальної групи повинен забезпечувати досягнення відповідних цілей, зокрема, створення необхідних умов для нормальної служби та трудової діяльності та вжиття заходів щодо реалізації функціональних та службових повноважень [3, с. 213]. Тому актуальним завданням сучасного соціального права є з'ясування функцій соціального захисту державних службовців в умовах змін у структурі та засобах регулювання суспільних відносин.

Варто зазначити, що як у науковій літературі, так і в чинному законодавстві досі не існує загальновизнаної думки щодо характеристик державних службовців серед інших об'єктів соціального захисту.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є характеристика соціального захисту державних службовців, яка визначає напрями розробки правових норм, що регулюють відносини соціального захисту.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Професійна діяльність державних службовців спрямована на практичне виконання завдань та функцій держави, які були доручені компетентним державним органам. Як результат, державні службовці зазнають значних фізичних та психологічних навантажень при виконанні своїх службових обов'язків. Крім того, вони несуть підвищену відповідальність при здійсненні своїх повноважень та мають додаткове обмеження ряду конституційно встановлених прав порівняно з іншими працівниками. Наприклад, згідно зі статтею 25 українського Закону "Про запобігання корупції" від 14.10.2014 № 1700-VII [1], посадовим особам забороняється виконувати іншу оплачувану діяльність (крім викладацької, науково-дослідної та творчої діяльності, медичної практики, викладацької та суддівської практики зі спорту), вести підприємницьку діяльність, та входити до складу правління, інших виконавчих або наглядових органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті отримання прибутку. Така заборона безпосередньо впливає на фінансове та соціальне становище цих людей, обмежуючи їх можливості. Тому слід підкреслити, що необхідно запровадити додаткові гарантії соціального захисту державних службовців. Отже, доцільно передбачити відповідні сфери та форми соціального захисту цих осіб на законодавчому рівні.

Професійний соціальний захист — це напрямок державної політики щодо захисту груп осіб з урахуванням

їх інтересів та пріоритетів розвитку. З точки зору доцільності та ефективності, крім системи загального соціального захисту громадян України, держава пропонує посилені заходи професійного соціального захисту. Важливо визначити кількість людей, які мають право на професійний соціальний захист державних службовців. Сюди входять особи, які працюють в органах державної влади та інших державних установах, мають державні повноваження та здійснюють обов'язки, необхідні для функціонування держави.

Система соціального захисту державних службовців однакова для всіх осіб, які набули цього статусу, незалежно від організаційно-правового рівня органу, в якому здійснюються їх повноваження, а також обсягу та характеру компетенції в конкретній положення. Недоліком такої системи є відсутність єдиного законодавчо регламентованого переліку посад, який би надав можливість визнати відповідних осіб державними службовцями. Професійний соціальний захист — це державне забезпечення, метою якого є створення додаткових та посиленних гарантій для працівників, пов'язаних зі здійсненням трудової діяльності, та людей, які більше не виконують таку діяльність через природні та професійні ризики. Термін "професійний соціальний захист" краще відображає суть видів допомоги державним службовцям, ніж "спеціальний", який традиційно використовується науковцями, що займаються відповідними питаннями [2].

Основні завдання соціального захисту державних службовців полягають: у компенсації встановлених законом обмежень їх трудових прав за допомогою додаткової матеріальної підтримки; стимулювання бажання таких осіб виконувати важливі для держави трудові обов'язки; компенсація втрачених засобів до існування за обставин, передбачених законодавством; забезпечення стабільності кадрового складу у організаціях та установах державної служби.

Об'єктивними обставинами, що визначають підвищений рівень соціального захисту державних службовців, є: зміст їх роботи, що характеризується важливістю завдань, які вони вирішують щодо управління державою, а також підвищений емоційний стрес; особливості правового статусу цієї групи людей, що знаходять своє відображення в обмеженнях, накладених законом на державну службу з метою запобігання конфлікту між приватними інтересами державних службовців та суспільними інтересами.

Правовий статус державних службовців у сфері соціального захисту населення впливає із їх загального та специфічного правового та адміністративно-правового статусу. На основі аналізу прав та обов'язків посад на державній службі можна стверджувати, що не всі державні службовці можуть здійснювати державні повноваження. Ми вважаємо, що поняття "державна служба" та "служба в державній установі" не можна ототожнювати, оскільки послуга в державних установах одночасно надається працівниками державного органу, які:

- а) виконують трудову діяльність (працівники);
- б) здійснюють діяльність на державній службі (службовці). Також неможливо ототожнювати "державні органи" (де працюють насамперед державні служ-

бовці) і "державні підприємства, установи, заклади, організації" (де працюють працівники, а не державні службовці).

Держава, яка пропонує соціальний захист державним службовцям, пропонує його у певних сферах, що, на нашу думку, доцільно встановити з норм чинного законодавства про державну службу.

Якщо напрям соціального захисту чиновників відображає спрямування дії соціального захисту, то форма є їх зовнішнім проявом. С.М. Сінчук та В.Я. Бурак трактує організаційно-правові форми соціального захисту як способи його фінансування та здійснення. Важливість організаційно-правових форм соціального забезпечення вчені бачать у тому, що вони забезпечують найбільш раціональний розподіл коштів через систему соціального забезпечення на основі принципу соціальної справедливості [3, с. 100]. З цієї позиції можна зробити висновки, що кожна конкретна форма описує конкретний спосіб здійснення соціального захисту. Тобто під формою соціального захисту посадової особи, згідно з цим підходом, слід розуміти спосіб здійснення соціального захисту. "Принцип соціальної справедливості" у цьому контексті полягає в тому, що форми соціального захисту державних службовців відповідають Конституції України і що певні державні службовці позбавлені певних прав у зв'язку з їх службовою діяльністю.

Таким чином, напрям соціального захисту державних службовців відображає напрям соціального захисту та форму соціального захисту державних службовців — спосіб його реалізації. Для визначення напрямів та форм соціального захисту державних службовців звернемося до положень Закону України "Про державну службу" від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII [4]. Ми наголошуємо, що норми цього акту передбачають конкретні сфери та форми соціального захисту. Слід зазначити, що державні службовці підпадають під ті самі соціальні гарантії, що держава передбачає для соціального захисту свого населення. Однак першим кроком у цьому дослідженні є аналіз сфер та форм соціального захисту, спеціально призначених для державних службовців згідно з чинним законодавством.

У чинному Законі України "Про державну службу" законодавець лише зазначив, що розмір, випадки та процедури забезпечення такого соціального захисту визначаються Кабінетом Міністрів України.

Формами соціально-побутової спрямованості соціального захисту державних службовців є:

- надання безвідсоткових позик на будівництво житла або придбання квартир чи індивідуальних будинків;

- надання матеріальної підтримки працівникам у вирішенні соціально-побутових проблем — різновид грошової допомоги при вирішенні різних особистих проблем, що надається один раз на рік у розмірі середньомісячної заробітної плати на підставі особистої заяви. Підсумовуючи, ми узагальнюємо дослідження соціально-побутового напрямку соціального захисту державних службовців, виділяючи такі його особливості:

- 1) соціально-побутова орієнтація реалізується у вигляді безвідсоткової позики на житло чи придбання квартир індивідуальні будинки та матеріальна допомога;

- 2) "надання службового житла", задеклароване Законом України "Про державну службу", наразі не виконується;

- 3) виплата матеріального забезпечення обмежується обліком заробітної плати і не проводиться частіше одного разу на рік.

Оздоровчо-рекреаційний напрям соціального захисту державних службовців пов'язаний з наданням відпусток цій категорії громадян. Грошова підтримка у випадку оплачуваної щорічної основної відпустки — це свого роду оздоровчо-рекреаційний напрямок соціального захисту державних службовців, який впливає із рівня середньомісячної заробітної плати з урахуванням посадового окладу державного службовця, надбавок, премій, доплат та компенсацій. Кожен державний службовець може користуватися цим видом соціального захисту раз на рік, оскільки має право на базову щорічну оплачувану відпустку тривалістю 30 календарних днів. Його особливістю є розрахунок суми, яку слід виплатити державному службовцю. Законодавець використовує формулювання "середньомісячна заробітна плата", яке викликає певні питання, оскільки зарплата державного службовця складається з ряду компонентів і структурована інакше, ніж заробітна плата інших категорій працівників. Як ми виявили у дослідженні, кожен державний службовець має право на справедливі грошові виплати в разі надання щорічної основної оплачуваної відпустки.

До особливостей соціального захисту державних службовців оздоровчого спрямування належать:

- 1) реалізована лише в одній формі — фінансова підтримка у наданні базових щорічних оплачуваних відпусток;

- 2) розрахунок суми забезпечення, виходячи із середньомісячної заробітної плати.

Останній визначений напрям соціального захисту державних службовців, — це сфера пенсійного забезпечення. Так, відповідно до статті 1 українського Закону "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" від 07.09.2003 р. № 1058-IV [6], пенсія — це щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її особою з інвалідністю, або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених цим Законом. У контексті державної служби пенсія є єдиним видом соціального захисту, який надається державному службовцю після закінчення державної служби, а не під час служби. Наприклад, Закон України "Про державну службу" від 16 грудня 1993 р. № 3723-XII [7] передбачає, що державним службовцям спеціально забезпечуються пенсії. Зокрема, стаття 37 цього нормативного акта передбачає, що чоловіки віком від 62 років мають право на пенсію державного службовця. Тобто вік виходу чоловіків на пенсію не збігався з віком, вказаним в Законі України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування". Пенсія державним службовцям у частині, що не перевищує розмір пенсії із солідарної системи, який призначається відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", виплачувався за рахунок коштів Пенсійного фонду Ук-

Рис. 1. Класифікація форм соціального захисту державних службовців

Джерело: побудовано автором.

раїни, а частина пенсії, що перевищувала цей розмір, — за рахунок коштів Державного бюджету України.

Отже, у процесі дослідження нами було визначено такі форми соціального захисту державних службовців (рис. 1).

Підсумовуючи дослідження форм соціального захисту державних службовців, варто зазначити таке. Нами встановлено, що нині соціальний захист державних службовців здійснюється в чотирьох напрямках: матеріальному, соціально-побутовому, оздоровчо-рекреаційному та пенсійному [8, с. 213].

Специфіка перерахованих напрямів зумовлена тим, що ряд форм соціального захисту є характерними лише для державних службовців і не є характерними для інших категорій працюючих громадян, наприклад, матеріальне та соціально-побутове забезпечення. Водночас звернемо увагу на те, що за останні роки соціальний захист державних службовців був у багатьох моментах зрівняний із соціальним захистом інших категорій працівників [8, с. 213].

Реалізація кожного з напрямів здійснюється за допомогою конкретних видів соціального захисту, які передбачені чинним законодавством у різних формах. При цьому варто враховувати, що нами проаналізовано лише спеціальні напрями та форми соціального захисту державних службовців. Окрім проаналізованих, на державних службовців поширюються всі ті гарантії соціального захисту, які належать усім громадянам нашої держави.

Отже, спираючись на один із важливіших принципів права соціального забезпечення — загальність, який знаходить вираження в законодавстві, зазначмо, що кожна людина в Україні має право на соціальне забезпечення. Особи, які провадять (або провадили) суспільно корисну діяльність, зокрема й державні службовці, мають право на соціальне забезпечення в системі державного страхування, а ті, хто з об'єктивних чи суб'єктивних причин не провадив такої діяльності, мають право на матеріальну допомогу та соціальне обслуговування в системі державної соціальної допомоги. Відповід-

но до цього принципу соціальне забезпечення має охоплювати всіх фізичних осіб, які проживають на території України.

Соціальний захист державних службовців складається з правотворчої діяльності державних органів щодо видання норм права, в яких закріплюється: коло державних службовців і членів їхніх сімей, які користуються правом на соціальний захист; об'єктивних обставин, що приводять у дію механізм соціального захисту; джерел фінансування; відповідного обсягу соціальних виплат; особливих видів, форм і способів надання заходів соціального захисту; порядку здійснення і захисту соціально-економічних і соціально-культурних прав указаної категорії громадян, а також відповідальності у випадку їх порушення.

Водночас метою соціального захисту державних службовців, на наш погляд, є досягнення належного рівня соціальної захищеності кожного державного службовця та, в установлених законом випадках, членів його сім'ї. Важливо наголосити на тому, що становлення України як соціальної, правової держави, визнання людини як найвищої соціальної цінності, проголошення курсу на соціально орієнтовану ринкову економіку — все це пов'язано з реальною політикою органів влади щодо забезпечення гідного рівня життя своїх громадян.

Соціальною є держава, яка гарантує людині належні соціально-економічні та соціально-культурні права створенням необхідних умов для їх реалізації та здійснює соціальну політику на засадах соціальної справедливості і в інтересах всього суспільства.

Під соціальною політикою в юридичній літературі розуміють систему правових, організаційних та інших заходів державних і недержавних установ та організацій, що враховують економічний потенціал країни і спрямовані на підтримання соціальної стабільності в суспільстві, створення умов для постійного зростання добробуту працездатних осіб і забезпечення належного рівня життя тих, хто через непрацездатність чи інші

життєві обставини не має достатніх засобів до існування [8, с. 24].

Водночас соціальна справедливість означає рівні можливості громадян користуватися конституційними правами на працю, освіту, охорону здоров'я, відпочинок та ін. Сучасний цивілізований світ намагається більш послідовно здійснювати принцип рівності громадян. Україна не є винятком, оскільки у ст. 24 Конституції закріпила положення, що всі громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Відповідно до цього соціальний захист, гарантований Конституцією України та врегульований законодавчими та підзаконними актами України, поширюється на кожного її громадянина, безперечно, що й на державних службовців і членів їхніх сімей.

Утім, через об'єктивні причини виникає необхідність диференційного підходу до регулювання соціального захисту державних службовців. Диференціація проводиться за допомоги прийняття спеціальних нормативних актів, що поширюються тільки на певні групи населення та категорії працівників, у нашому випадку — тільки на державних службовців. Така диференціація не суперечить ідеї соціальної справедливості, більше того, вона дозволяє досягти більше реальної рівності порівняно з тією, що встановлюється загальним законодавством, яке поширюється на всіх без винятку громадян. Слід зазначити, що за допомоги державного регулювання співвідношень обсягів прав і пільг, якими володіють окремі категорії громадян, підтримується їхня сумарна рівноправність. "Фактична (соціальна) рівність у чомусь нерівних осіб досягається у спосіб суспільного визнання істотної різниці між людьми, яку обумовлено об'єктивними причинами, і надання певних додаткових прав, пільг і переваг, що дозволяють компенсувати зазначену різницю" [9, с. 66].

Отже, під соціальним захистом державних службовців розуміється діяльність держави щодо встановлення та реалізації гарантій соціально-економічних і соціально-культурних прав державних службовців з метою досягнення належного рівня соціальної захищеності кожного державного службовця та, в установленні законом випадках, членів його сім'ї, яку також спрямовано на забезпечення процесу формування і розвитку професійних якостей та задоволення матеріальних і моральних потреб згідно з тим соціально-правовим статусом, який вони посідають у суспільстві. З огляду на запропоноване визначення можна чітко окреслити і об'єкт соціального захисту державних службовців — це соціально-культурні та соціально-економічні права службовця як працівника, матеріальні блага і послуги, що надаються державою для забезпечення професійної групи та членів їхніх сімей усією повнотою прав громадян держави та компенсації обмежень і заборон, що випливають із умов проходження відповідного виду державної служби. Вкрай важливо підкреслити, що найважливішою умовою соціальної захищеності особистості є закріплення в нормативно-правових актах її соціально-культурних і соціально-економічних прав, реалізація яких сприяє підвищенню добробуту громадян, закріпленню принципу соціальної справедливості та безпечного існування. На державних службовців поширюється дія загальних нормативних актів, які регулюють со-

ціальний захист усіх громадян без винятку. Це, так би мовити, базовий рівень, до якого відносять такі основні законодавчі акти, як Конституція України, Кодекс законів про працю України, Закон України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи", інші загальні законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти. Але державні службовці потребують також диференційного підходу у регулюванні соціального захисту, що впливає безпосередньо зі спеціальних цілей і завдань певного державного органу, характеру службово-трудових функцій, специфіки їхнього правового статусу. Отже, необхідно зазначити, що особливістю національного законодавства з питань соціального захисту державних службовців є, по-перше, відсутність належної систематизації; по-друге, велика кількість нормативних актів, які поряд із регулюванням інших відносин, що складаються під час проходження державної служби, регулюють і положення соціального захисту державних службовців та членів їхніх сімей; по-третє, суто декларативний характер деяких норм; по-четверте, відсутність механізму запровадження окремих норм у життя та наявність багатьох прогалин і недоробок у чинному законодавстві. Крім того, більшість нормативно-правових актів, прийнятих до проголошення Конституції України, не відповідають реаліям сьогодення. Не менш важливою проблемою, яка впливає на ефективність вирішення поставлених перед державними органами проблем, є недостатнє фінансування їхніх потреб з боку держави.

ВИСНОВКИ

Таким чином, аналіз світового досвіду та стану суспільних відносин показує, що сучасне суспільство не може нормально функціонувати і розвиватися поза державою, державного апарату і обумовлених ними рамок поведінки. Цілком виправдано одним із пріоритетних завдань кадрової політики вважати створення системи соціального захисту та соціального забезпечення державних службовців як особливої категорії громадян. Також необхідно зазначити, що особливістю національного законодавства з питань соціального захисту державних службовців є велика кількість та відсутність належної систематизації нормативних актів, які поряд із регулюванням інших відносин, що складаються під час проходження державної служби, регулюють і положення соціального захисту державних службовців. Окремі положення законодавства про соціальний захист державних службовців носять декларативний характер, позбавлені конкретних гарантій та не передбачають відповідальності за їхнє невиконання. Зокрема, слід звернути увагу на відсутність єдиної концепції розвитку державної системи соціального захисту державних службовців. Як і багато авторів, ми схильні вважати, що з огляду на значення виконуваних державними службовцями трудових функцій, держава повинна посилити гарантії їхньої соціальної захищеності. Державній службі України, яка забезпечує законність політичних рішень, цілісність держави як інституту, належить особлива роль у побудові сучасної правової держави європейського типу, утвердженні демократичної моделі державного управління. Тому проблема створення ефективної системи державної служби набирає сьогодні особливої ваги.

Література:

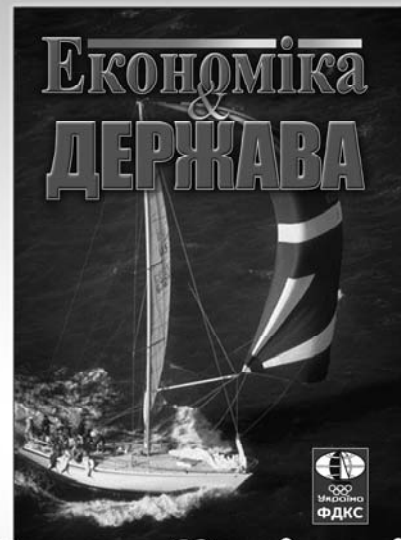
1. Синчук С.М., Буряк В.Я. Право соціального забезпечення України: навч. посіб. Київ: Т-во "Знання", 2003. 306 с.
2. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Відомості Верховної Ради. 2016. № 4. Ст. 43.
3. Про затвердження Порядку обчислення середньої заробітної плати: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 08.02.1995 р. № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-95-п> (дата звернення: 01.06.2019).
4. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 49—51. Ст. 376.
5. Сташків Б. Суб'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення. Право України. 2003. № 2. С. 42.
6. Кринична І.П. Соціальний захист та забезпечення державних службовців: Енциклопедія державного управління / І.П. Кринична. — Т.6: Державна служба / наук.-ред. колегія: С.М. Серьогін (співголова), В.М. Сороко та ін. 2011. С. 420—421.
7. Варламов К.И. Кадры и социальное управление. Проблемы теории и практики управления. 1992. № 4. С. 63—68.
8. Безусий В.В. Особливості державних службовців серед інших об'єктів соціального захисту. Публічне право. 2012. № 4 (8). С. 211—217.
9. Луцький Р.П. Соціальний захист державних службовців в Україні: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.05. Львів, 2010. 20 с.
10. Соціальний захист населення України / за заг. ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. Київ: НАДУ; Фенікс, 2010. 212 с.
11. Малиновський В.Я. Державне управління: навчальний посібник. Луцьк: Ред.-вид. відд. "Вежа" Вол. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. 558 с.
12. Іншин М.І. Проблеми правового регулювання праці державних службовців України: автореф. дис.... докт. юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2005. 39 с.
13. Бичков С.І. Сучасна система соціального захисту в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2011. № 12. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=377> (дата звернення: 21.12.2018).

References:

1. Sy`nchuk, S.M. and Buryak, V.Ya. (2003), *Pravo social`nogo zabezpechennya Ukrayiny`* [The right of social security of Ukraine], Znannja, Kyiv, Ukraine.
2. Verkhovna Rada of Ukraine (2015), *The Law of Ukraine "About public service"*, Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny, vol. 4.
3. Cabinet of Ministers of Ukraine (1995), *Resolution "About the statement of the Procedure for calculation of the average salary"*, Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-95-п> (Accessed 05 July 2021)
4. Verkhovna Rada of Ukraine (2003), *The Law of Ukraine "About obligatory state pension insurance"*, Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny, vol. 49—51.
5. Stashkiv, B. (2003), "Subjects of legal relations in the field of social security", *Pravo Ukrayiny`*, vol. 2, pp. 42.

6. Kry`ny`chna, I. P. Ser`ogin, S.M. and Soroko, V.M. (2011), "Social protection and provision of civil servants", *Ency`klopediya derzhavnogo upravlinnya* [Encyclopedia of Public Administration], NADU, Kyiv, Ukraine.
7. Varlamov, K. I. (1992), "Human Resources and Social Management", *Problemy teorii i praktiki upravleniya*, vol. 4, pp. 63—68.
8. Bezusy`j, V.V. (2012), "Special features of state services in the middle of the institutions of social security", *Publiche pravo*, vol. 4 (8), pp. 211—217.
9. Lucz`ky`j, R.P. (2010), "Social protection of state services in Ukraine", Ph.D. Thesis, Law, Lviv, Ukraine.
10. Vakulenko, V.M. and Orlaty`j, M. K. (2010), *Soci-al`ny`j zaxy`st naselennya Ukrayiny`* [Social protection of the population of Ukraine], NAPA; Phoenix, Kyiv, Ukraine.
11. Maly`novs`ky`j, V.Ya. (2000), *Derzhavne upravlinnya* [Public Administration], Vezha, Lutsk, Ukraine.
12. Inshy`n, M.I. (2005), "Problems of legal regulation of labor of civil servants of Ukraine", Ph.D. Thesis, Law, Kyiv, Ukraine.
13. By`chkov S.I. (2011), "Modern system of social protection in Ukraine", *Derzhavne upravlinnya: udoskonallennya ta rozvy`tok*, vol. 12, Available at: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=377> (Accessed 05 July 2021).
Стаття надійшла до редакції 14.07.2021 р.

Науково-практичний журнал
«ЕКОНОМІКА ТА ДЕРЖАВА»

Передплатний індекс: 01751

Виходить 12 разів на рік

**наукове фахове видання України
З ПИТАНЬ ЕКОНОМІКИ
(Категорія «Б»)**

Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 №1643

Спеціальності — **051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.**

www.economy.in.ua

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73